

PHILIP MAURO
ΝΟΜΙΚΟΣ ΤΗΣ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΣΤΗ
ΘΕΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ ΕΚ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΣΑΛΠΙΣΜΑ,,

1966

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

PHILIP MAURO(*)

Ὁ ἐνσαρκωθεὶς Λόγος τοῦ ἀοράτου Θεοῦ καὶ ὁ γραπτὸς Του λόγος συνδέονται μεταξύ τους τόσο πού ἡ ἀποδοχή ἢ ἡ ἀπόρριψη τοῦ ἑνὸς ἀπαιτεῖ ὅμοια μεταχείριση τοῦ ἄλλου. Ὁ Χριστὸς μαρτυρεῖ περὶ τῶν Γραφῶν, καὶ αὐτὲς γι' Αὐτόν. Θᾶθελα προεισαγωγικά νὰ πῶ πῶς, ὅταν μιλάμε γιὰ διανοητικές δυσκολίες, δὲν πρέπει νὰ ἐννοοῦμε ὅτι ἡ κατοχὴ μιᾶς ἀνωτέρας διανοητικότητος ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴ δυσκολία στὴν κατανόηση τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Ἄν κάποιος σκέφτεται ὅτι ὁ γιγάντιος ἐγκέφαλός του τὸν ἐμποδίζει στὴν πλήρη ἀποδοχὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἄς γνωρίσει ὅτι ταυτόχρονα

(*) Διαπρεπὴς δικηγόρος τῆς Οὐάσιγκτων, ὁ Philip Mauro, ἔδωσε ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, τὰ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς του σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ πλησιάσει μὲ τὰ δεδομένα τῆς λογικῆς τὶς ἀπόψεις ἀπὸ μιὰ τέτοια λογικὴ πορεία περιοχῆς τῆς ἀλήθειας. Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ὅτι «οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας (φυσικῆς σκέψεως) τὸν Θεὸ» γίνετο καὶ δική του προσωπικὴ πείρα. Ἐγραψε βιβλία μὲ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ μοτίβο καὶ ἀπὸ μιὰ ἀγνή πρόθεση νὰ ὀδηγήσει ἄλλες παραπλανημένες, μέσα στὸ πέλαγος τῆς διανοητικῆς προσπάθειας, ψυχῆς στὰ πόδια τοῦ Λυτρωτοῦ μὲ τὸν συντομώτερο καὶ μοναδικὸ δρόμο τὴν πίστη. Τὸ πλὸ πάνω ἄρθρο εἶναι παρμένο ἀπὸ τὸ βιβλίον του «Reason to Revelation».

κολακεύει καὶ ἐξαπατᾷ τὸν ἑαυτό του. Ἐκεῖνο πού ἀκριβῶς χρειάζεται δὲν εἶναι ὀλιγότερη διανόηση, ἀλλὰ περισσό-
τερη καὶ καλύτερη.

Ἄς διαβάσωμε προσεκτικὰ τὸ πρῶτο καὶ δεῦτερο κεφ.
τῆς Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς, σημειώνοντας εἰδικὰ
ἐκεῖνα τὰ χωρία πού μιλοῦν γιὰ τὸν ρόλο πού τὸ διανοητικὸ
ἢ οἱ ἰκανότητες τῆς κρίσεως μποροῦν νὰ παίξουν ὅσον ἀφορᾷ
τὴν ὁδηγία ἀνθρώπων σὲ σχέσεις εἰλικρινοῦς συνθήκης μετὰ
τοῦ Θεοῦ· καὶ ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ προσωρινὰ νὰ υἱοθετήσω
τὴν σκέψη ὅτι (καθὼς οἱ Γραφεὲς θεβαιοῦν) ὁ ἄνθρωπος ἔχει
χάσει τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄπιστοι εἶναι ἄν-
θρωποι χωρὶς ἐλπίδα καὶ χωρὶς Θεὸ στὸν κόσμον (Ἐφεσ. 6'
12).

Ἄς προσέξωμε τὰ ἀκόλουθα ἐδάφια :

Κεφάλ. α', 21. «Ὁ κόσμος δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεὸν διὰ
τῆς σοφίας».

Κεφάλ. α', 25. «Τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι σοφώτερον
τῶν ἀνθρώπων».

Κεφάλ. α', 27. «Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς
διὰ νὰ καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς».

Κεφάλ. 6', 4 - 5. «Ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου
δὲν ἐγίνοντο μὲ καταπειστικούς λόγους ἀνθρωπίνης σοφίας,
ἀλλὰ μὲ ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως· διὰ νὰ εἶναι ἡ
πίστις σας οὐχὶ διὰ τῆς σοφίας, τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ
τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ».

Ἡ «σοφία τῶν ἀνθρώπων» δὲν παρέχει ἀσφαλὲς θεμέ-
λιο γιὰ οἰαδήποτε διδασκαλία καθὼς μπορεῖ νὰ τὸ διαπι-
στώσῃ καθένας πού ἀσχολεῖται μὲ τὴν Ἐπιστήμη. Ἀλλὰ
μιὰ πίστη πού στέκει μὲ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ ἔχει ἀσφα-
λὲς θεμέλιο. Τὸ θεμέλιο τοῦτο εἶναι ἐν Χριστῷ καὶ τοῦτο εἶ-
ναι τὸ βαθύτερο νόημα τούτου τοῦ τμήματος τοῦ λόγου τοῦ
Θεοῦ· γιατί διαβάσωμε (κεφάλ. α', 24), ὅτι ὁ Χριστὸς εἶ-
ναι «ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ»· καὶ ἄλλοῦ ὅτι «θεμέλιον ἄλλο οὐ-

δεις δύναται νά θέσῃ παρά τὸ τεθέν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός» (Α' Κοριν. γ' 11).

Τελικὰ παραθέτομε:

Κεφάλ. β', 13, 14, «τὰ ὁποῖα (δηλ. «τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ», ἐδάφ. 10), καὶ λαλοῦμεν, οὐχὶ μὲ διδακτοὺς λόγους ἀνθρωπίνης σοφίας ἀλλὰ μὲ διδακτοὺς τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου συγκρίνοντας τὰ πνευματικὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ. Ὁ φυσικὸς ὅμως ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ διότι εἶναι μωρία εἰς αὐτόν, καὶ δὲν δύναται νά γνωρίσῃ αὐτά· διότι πνευματικῶς ἀνακρίνονται».

Σὲ μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τῆς δογματικῆς διαβεβαιώσεις ἡ φυσικὴ σκέψῃ θὰ συναινέσῃ ἀμέσως· ἄλλες ὅμως δὲν εἶναι, ἴσως, τόσο καταφανεῖς. Στὸ σημεῖο τοῦτο ἐπιθυμῶ νά χρησιμοποιήσω ἀπλὰ τὴ φυσικὴ μας διάνοια, πού ὀφείλει νά εἶναι τὸ πρῶτο μέσο πού χρησιμοποιοῦμε στὴν ἔρευνά μας, καὶ χωρὶς τὴ συνδρομὴ τῆς ὁποίας κανένα βῆμα δὲν μπορεῖ νά γίνῃ.

Ἡ ἔρευνά μας στρέφει τὴν σκέψῃ πρὸς ἑαυτήν, καθὼς ἐπίσης πρὸς τὰ πράγματα πού ὑπερβαίνουν τὴν λογικὴ καὶ συνεπῶς ἡ στάση τοῦ ἐρευνητῆ πρέπει προκαταβολικὰ νά εἶναι στάση ταπεινοφροσύνης, ἔχοντας ὑπ' ὄψῃ του τὴν ἀστάθεια τῶν «ἐπιστημονικῶν» πορισμάτων καὶ ἀναφορῶν σχετικὰ μὲ ὅλα τὰ πράγματα πού κεῖνται πέρα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ φαινόμενα.

Ἡ στάση πολλῶν ἀνθρώπων εἶναι, ὅτι ἀδυνατοῦν («δὲν θέλουν» θὰ μπορούσε νά εἰπωθῆ μὲ περισσότερη ἀκρίβεια) νά δεχθοῦν τὴν ἀποκάλυψη ὡς ἀληθινή, ὥσπου νά πεισθοῦν γι' αὐτὴ διανοητικὰ. Μιὰ ἔρευνα τοῦ βασιμίου αὐτῆς τῆς θέσεως εἶναι ἀκριβῶς μέσα στὸ θέμα πού μᾶς ἀπασχολεῖ, καὶ ἐδῶ πρέπει νά λάβουμε ὑπ' ὄψῃ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη τάξῃ στὴ γνώση τῶν πνευματικῶν πραγμάτων εἶναι «νά ἴδω καὶ νά πιστεύσω» (Μάρκ. ιε', 32), ἐνῶ οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ δείχνουν ὅτι ἡ Θεία τάξῃ εἶναι

«πίστευσε καὶ θέλεις ἰδεῖ» (Ἰωάν. ια', 40). Ἡ φυσικὴ σκέψη εἶναι ἔτοιμη νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ἀληθινὴ τάξις αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος στὸ πνευματικὸ βασίλειο· διότι ἐνῶ οἱ δυνάμεις τῆς φυσικῆς διάνοιας δὲν εἶναι ἱκανὲς γιὰ τὴν παράστασι τῶν ἀληθειῶν τῆς ἀποκαλύψεως, εἶναι ἔτοιμες ὅμως γιὰ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς τῆς ἀνικανότητος. Οἱ μεγαλύτεροι «στοχαστὲς» ἔχουν σαφῶς ἀναγνωρίσει τὰ ὅρια τοῦ «γνωστικοῦ» καὶ συνεπῶς, τὸ νὰ ἀρνηθῆται κανεὶς ὅτιδήποτε δὲν μπορεῖ διανοητικὰ νὰ παρασταθῆ, συνεπάγεται τὴν ὑψωση ἐνὸς ἀδιαπέραστου φραγμοῦ σὲ κάθε προσπάθεια ἐπαφῆς μας μὲ τὴν πνευματικὴ ἀλήθεια.

Ἡ πῦθ πᾶνω, συνεπῶς, θέση — ἡ ἐμμονὴ δηλαδὴ στὸ νὰ δῆς πρὶν πιστέψῃς — δὲν μπορεῖ νὰ διατηρηθῆ. Πραγματικά, σ' ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα τῆς ζωῆς ἐνεργοῦμε διὰ πίστεως πρῶτα, ἐνῶ λαβαίνουμε κατόπιν τὴν ἀπόδειξιν. Ἄν κανεὶς ἀρνιόταν νὰ πιστέψῃ στὸ αἶσθημα τῆς ὁράσεως, ἢ ὅτι ἦταν δυνατό νὰ διακρίνῃ ἀντικείμενα ποὺ βρίσκονται πῦθ μακρὰ ἀπὸ τὸν παρατηρητὴ, καὶ ζητοῦσε, πρὶν πιστέψῃ σ' ἓνα τόσο ἀπίθανο γι' αὐτὸν πρᾶγμα, νὰ καταλάβῃ πρῶτα τὸ μηχανισμὸ καὶ τὴν ἐργασία τῶν ὀργάνων τῆς ὁράσεως, καὶ νὰ πεισθῆ διανοητικὰ γιὰ τὴν σύνθετη καὶ σκοτεινὴ θεωρία τῶν νόμων τοῦ φωτός· καὶ ἂν, σὲ συνέπεια αὐτῆς τῆς διανοητικῆς στάσεως, ἐπέμενε νὰ μένῃ ἐντειχισμένος σ' ἓνα σκοτεινὸ δωμάτιο, ἢ περίπτωσή του θὰ ἦταν ἀναμφίβολα δύσκολη καὶ ἴσως ἀπελπιστικὴ. Νὰ τὸν πείσῃ κανεὶς θὰ ἦταν, ἴσως, ἀδύνατον· ἀλλὰ πόσο εὐκολο εἶναι νὰ τοῦ πῆς «ἔρχου καὶ ἴδε». Ἡ ἐὰν κανεὶς ἀρνιόταν νὰ φάῃ ὥσπου νὰ πεισθῆ διανοητικὰ ὅτι κατέχει μέσα στὸ σῶμα του ἓνα θαυμασιὸ μηχανήμα ἱκανὸ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τίς οὐσίαις τῶν τροφῶν μερικὰ στοιχεῖα καὶ νὰ τὰ μεταβάλλῃ σὲ κόκκαλα, τένοντες, μῦς, νεῦρα, αἷμα κλπ. καὶ νὰ κατανείμῃ τὰ διάφορα προϊόντα στὰ ἀρμόδια μέρη τοῦ σώματος, ἢ θέση του θὰ μπο-

ροῦσε νὰ χαρακτηρισθῆ παράλογη καὶ ἀκόμα θὰ μπορούσε νὰ πεινάσῃ καὶ νὰ πεθάνῃ πρὶν οἱ αὐθαίρετοι ὄροι ποῦ ἔθεσε ἐκπληρωθοῦν.

Ἡ περίπτωση δὲν εἶναι διαφορετικὴ στὰ πνευματικὰ ζητήματα, στὰ ὁποῖα, ὅπως στὰ παραπάνω παραδείγματα, ἡ πίστη ὀφείλει νὰ προηγηθῆ τῆς γνώσεως.

Ἄλλὰ μπορούμε νὰ βεβαιώσωμε ἐπίσης ὅτι στὰ πνευματικὰ ζητήματα μιὰ τέτοια γνώση ἀκολουθεῖ πάντοτε τὴν πίστη. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ φέρνει τὴν ἀγγελία τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἔρχεται μὲ μιὰ καλλιεργημένη ἐρμηγεία ποῦ μόνο ἓνα δόκτορα θεολογίας μπορεῖ νὰ συνοδεύῃ. Φέρνει τὴν ἀπλή πρόσκληση, «Ἐρχου καὶ ἴδε» (Ἰωάν. α' 16), «Λάβετε φάγετε» (Α' Κορινθ. ια', 24).

Ἴσως μπορεῖ νὰ ἀντιτάξῃ κανεὶς ὅτι τὰ παραδείγματα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀνάλογα, γιατί ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν μαρτυρία τῶν ἄλλων διὰ νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτό του περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν τροφῶν, καὶ τῶν δυνάμεων καὶ λειτουργιῶν τῆς πεπτικῆς μηχανῆς. Μ' ὅλα ταῦτα ὁμως μπορεῖ νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν μαρτυρία τῶν ἄλλων καὶ τὴν προηγούμενη ἀτομικὴ πείρα, ἡ τοποθέτησις τροφῆς στὸ στόμα εἶναι μιὰ πράξις πίστεως, καὶ ἡ ἀπόδειξις τῶν συνεπειῶν τῆς μπορεῖ νὰ ἔλθῃ μόνο κατόπι.

Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἐὰν εἰπωθῆ, ὅτι μιὰ τέτοια μαρτυρία θάπρεπε νὰ γεννήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη ποῦ δικαιολογεῖ τὸ φαγητὸ καὶ ὅτι τελικὰ ἐμφανίζει σὰν παράλογο τὸ γεγονὸς νὰ ἀρνηθῆ κανεὶς τὴν τροφή, ἀπαντοῦμε, «ἀκριβῶς ἔτσι συμβαίνει» καὶ ἀκριβῶς ἔτσι ὀφείλει ἡ μαρτυρία μυριάδων πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγεύθησαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς τους (Α' Πέτρ. α', 9), νὰ δώσῃ στοὺς ἄλλους τὴν ἀπαιτουμένη ἐμπιστοσύνη ποῦ θὰ τοὺς ὀδηγήσῃ «νὰ γευθοῦν καὶ νὰ ἴδουν» «ὅτι ἀγαθὸς ὁ Κύριος» (Ψαλμ. λδ', 8), εἰδικὰ σὲ ὅλους ὅσους ἔχουν ἀνικανοποίητες πνευματικὰς ὀρέξεις.

Συνεπῶς ἡ λογικὴ — ὀρθῶς ἐρωτωμένη καὶ ὀρθῶς ἀπαντῶσα — μᾶς λέει, πῶς ἡ ὁδὸς ποῦ διακηρύσσεται στὴν Γραφή, ὅτι εἶναι ἡ ὁδὸς ποῦ φέρνει στὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ ἄλλους συγγενικοὺς δρόμους ποῦ ὀδηγοῦν σὲ φυσικὰ ἀποτελέσματα, ἂν καὶ ἡ ἐρμηνεῖα μπορεῖ νᾶναι κρυμμένη καὶ στίς δύο περιπτώσεις. Ἐπὶ πλέον ἡ λογικὴ ἢ ἡ φυσικὴ διάνοια, ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ ἐρμηνεῖα τῶν ὁρατῶν φαινομένων κεῖται σὲ μιὰ περιοχὴ ποῦ εἶναι ἀναπόδεκτη γιὰ τίς φυσικὲς αἰσθήσεις καὶ ὅτι αὐτὴ — ἡ διάνοια — δὲν διαθέτει τὰ μέσα γιὰ τὴν ἐξερεῦνησιν αὐτῆς τῆς περιοχῆς, μὲ σκοπὸ νὰ φέρῃ τὰ περιεχόμενά της σὲ ἐπαφὴ μὲ τίς αἰσθήσεις. Ἔτσι, ἡ διάνοια, ὀδηγεῖ τὴν ἐρωτῶσα ψυχὴ στὴν παραλία ἐνὸς μεγάλου ὠκεανοῦ καὶ τῆς λέει: «Τοῦτο ποῦ ζητᾶς κεῖται πέρα καὶ δὲν ἔχω τὰ μέσα νὰ διαβῶ!». Ἐδῶ, συνεπῶς, προσεγγίσαμε στὸ ἐμπόδιό μας. Ἐμπιστευθήκαμε στὸ διανοητικὸ καὶ μάλιστα τόσο ὅσο τοῦτο θὰ μπορούσε νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ καὶ τώρα ὁ ὀδηγὸς μᾶς ἀνταποδίνει τὴν ἐμπιστοσύνη μας μὲ τὴν εἰλικρινῆ παραδοχὴ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ περσότερο. Εἴμαστε τυχεροὶ ἂν τὸ διανοητικὸ μας μᾶς ἔχει ἔτσι πιστὰ καὶ τίμια ὑπηρετήσει, ἀντὶ νὰ ἰσχυρισθῇ ψεύτικα πῶς ξέρει τὸ δρόμο καὶ ἀσυλλόγιστα νὰ ριψοκινδυνεύσῃ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ μ' ἓνα καρυδότσουφλο, χωρὶς χάρτη καὶ πυξίδα, μέσα ἀπὸ ἓνα ὠκεανὸ μυστηρίου.

Τώρα λοιπὸν τί θὰ κάνῃ ἡ ἐρευνώσα ψυχὴ; Θὰ φάξῃ γύρω της γιὰ ἄλλο ὀδηγὸ ποῦ θὰ τὴν ὀδηγήσῃ σὲ μιὰ περιοχὴ ὅπου τὸ διανοητικὸ εἶναι ὁμολογουμένως ἀδύνατο νὰ διεισδύσῃ; Ἡ θὰ καθίσῃ στὴν παραλία καὶ θὰ ἀρνηθῇ νὰ προχωρήσῃ πρὸ πέρα μέχρις ὅτου ἡ διάνοια τῆς προμηθεύσῃ τὸ μεταφορικὸ μέσο καὶ τὴν ὀδηγήσῃ; Ἡ τελευταία τούτη ἐκδοχὴ εἶναι πραγματικὰ ἡ ἀγνωστικιστικὴ θέση, ποῦναι ἐξαιρετικὰ ἄβολη καὶ δύσκολο νὰ διατηρηθῇ.

Ἄλλὰ δὲν δύναται ἡ διάνοια νὰ μᾶς βοηθήσῃ στὸ κρίσιμο τοῦτο σημεῖο;

Βέβαια δύναται· γιατί ἐνῶ ἡ ἴδια ἀδυνατεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ πρὸ πέρα, μπορεῖ ὅμως νὰ παραδώσῃ τὰ ἡνία σὲ κάποιον ἄλλο πού τώρα προσφέρεται γιὰ ὀδηγός μας, μ' ἄλλα λόγια, στὴν πίστη· καὶ μπορεῖ ἀκόμα, ἂν θέλῃ, νὰ ἐπιθεωρῇ κάθε βῆμα τοῦ ταξιδιοῦ. Σ' ἀντίθετη περίπτωσι, ἡ πίστη μπορεῖ νὰ ἐνεργῇ ἐναντίον στὴ διάνοια ἢ νὰ κἀνη κάτι πού θὰ ὀδηγήσῃ σὲ διανοητικὴ σύγχισι.

Ἄλλὰ ἄς γυρίσωμε, στὸ σημεῖο τοῦτο τῆς ἔρευνᾶς μας, πάλι στὶς Γραφές. Ὅταν μελετᾶμε ὅτι «ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας (φυσικῆς διάνοιας) δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεόν», —ὅτι «ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος δὲν δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ», ἢ «δύνασαι νὰ ἐξιχνιάσῃ, τὰ βᾶθη τοῦ Θεοῦ», ἢ «δύνασαι νὰ ἐξιχνιάσῃς τὸν Παντοδύναμο μὲ ἐντέλεια;» καὶ ὅτι «κἀμνει μεγαλεῖα ἀνεξιχνίαστα», ἡ διάνοια διακρίνει καὶ ἀποδέχεται τὴν ἀλήθεια τούτων τῶν διακηρύξεων. Ἐὰν ὡς τώρα δὲν τὸ ἔχουμε κἀνει, μπορούμε ἀμέσως νὰ ἐπαληθεύσωμε ὅλες αὐτὲς καὶ ἄλλες παρόμοιες διακηρύξεις, γιατί ἀπλῶς βεβαιώνουν ἐκείνους τοὺς περιορισμούς τῆς φυσικῆς γνώσεως πού πρὸ ὀλίγου συζητήσαμε, καὶ τοὺς ὁποίους ἡ φυσικὴ διάνοια εὐκρινῶς ἀναγνωρίζει.

Ἀπ' ὅλα ὅσα εἶπαμε, μπορούμε νὰ βγάλωμε ἄλλο ἓνα συμπέρασμα, ὅτι ἐκεῖνος πού ἔκαμε τίς προαναφερθεῖσες διακηρύξεις ἐγνώριζε, τουλάχιστο ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο, γιὰ τί πράγμα μιλοῦσε· καὶ ἀμέσως μιὰ ὑποψία ξεπετιέται μέσα μας, πρὸς ὄφελος ἄλλων διακηρύξεων τῆς ἴδιας πηγῆς.

Μαζὶ μὲ τίς ἀρνητικὲς διακηρύξεις πού ἀναφέρθηκαν πρὸ πάνω, καὶ πού ἐμφαντικὰ βεβαιώνουν τὴν φυσικὴ ἀνικανότητα τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας νὰ ἐρευνήσῃ τὰ βᾶθη τοῦ Θεοῦ, βρίσκομε μερικὲς ἐξ ἴσου ἐμφαντικὲς θετικὲς διακηρύξεις ὡς πρὸς τὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχει ἓνας δρόμος πού φέρνει σ' αὐτὲς τίς ἀλήθειες· βρίσκομε δὲ τὸ δρόμο τοῦτο σαφῶς καθωρισμένο· καὶ ἀκόμα τὴ διαβεβαίωσι πού μὲ μεγάλη ἔμφασι μᾶς δίδεται πὼς δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος.

Ἔτσι διαβάζουμε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγέννηκε σὲ μᾶς σοφία ἀπὸ Θεοῦ καὶ δικαιοσύνη (Α' Κορινθ. α', 30)· διὰ τὸ εἶναι ἡ πίστις μας ὄχι διὰ τῆς σοφίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ (Α' Κορινθ. β' 5)· ὅτι ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε αὐτὰ διὰ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ· ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα ἐρευνᾷ τὰ πάντα, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ (Α' Κορινθ. β', 10)· καὶ ὅτι τὰ πνευματικὰ πράγματα πνευματικῶς ἀνακρίνονται (Α' Κορινθ. β', 14).

Πουθενὰ ἄλλου, σὲ κανένα βιβλίον καὶ σὲ καμμιά ἄλλη πηγὴ, δὲν μπορούμε νὰ πετύχωμε κάποιο νόημα ποῦ νὰ εἶναι ἀγγελία ἀπὸ τὸν Δημιουργό, ποῦ νὰ διακηρύττει ἕνα δρόμον εἰσόδου στὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ στὴν γνώση κάθε ἀλήθειας. Αὐτὴ ἡ ἀγγελία εἶναι ἐδῶ ἢ πουθενὰ ἄλλου.

Στὸ Βιβλίον τοῦτο (1) διακηρύσσεται ὅτι ὄλος ὁ κόσμος μπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸ βασίμιό της. Ὁ δρόμος γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ κανεὶς καθορίζεται ἐπακριβῶς. Διαβάζουμε στὸ Ἰωάν. ζ', 17: «Ἐὰν τίς θέλῃ νὰ κάμῃ τὸ θέλημα Αὐτοῦ, θέλει γνωρίσει περὶ τῆς διδαχῆς, ἃν ἦναι ἐκ τοῦ Θεοῦ». «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου· πάντες οἱ πράττοντες αὐτὰς ἔχουσιν σύνεσιν καλὴν» (Ψαλμ. ρια', 10) καὶ «Ἐν τούτῳ γνωρίζομεν, ὅτι ἐγνωρίσαμεν Αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολάς Αὐτοῦ φυλάττωμεν» (Α' Ἰωάν. β' 3).

Ἐὰν κανεὶς προβάλλῃ τὸ γεγονὸς ὅτι τοῦ λείπει ἡ νόηση καὶ ἡ ἰκανότης νὰ δεχθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τοῦτα τὰ πνευματικὰ πράγματα, τοῦτο τὸ βιβλίον ἀντιμετωπίζει τὴν παρατήρησή του αὐτὴ τετραγωνικά, σημειώνοντας τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἡ ἔλλειψη μπορεῖ νὰ ἀναπληρωθῇ. Τὰ πράγματα αὐτὰ εἶναι δῶρα ποῦ δίνονται ἀπὸ τὸν ὑπέρτατον Δοτῆρα. Ἔτσι: —«ἐὰν ἐπικαλεσθῆς τὴν φρόνησιν καὶ ὑψώσης τὴν φωνήν σου εἰς τὴν σύνεσιν· ἐὰν ζητήσης αὐτὴν

---

1. Τὴν Βίβλον.

ὡς ἀργύριον, καὶ ἐξευρενήσης αὐτήν ὡς κεκρυμμένους θησαυρούς, τότε θέλεις ἐννοήσει τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, καὶ θέλεις εὐρεῖ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Κύριος δίδει σοφίαν· ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξέρχεται γνῶσις καὶ συνέσεις» (Παρ. β', 3—6). «Ἐὰν δέ τις ἀπὸ σᾶς εἶναι ἐλλειπῆς σοφίας, ἄς ζητῆ παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ δίδοντος εἰς πάντας πλουσίως, καὶ μὴ ὀνειδίζοντος· καὶ θέλει δοθῆ εἰς αὐτόν. Ἄς ζητῆ ὅμως μετὰ πίστεως, χωρὶς νὰ διστάζη παντελῶς» (Ἰακ. α', 5).

«Αἰτεῖτε καὶ θέλετε λάβει· ζητεῖτε καὶ θέλετε εὐρεῖ», εἶναι μέθοδοι πάρα πολὺ ἀπλές γιὰ τὶς «ὕψηλές διάνοιες», ἀκριβῶς ὅπως τὸ «λούσθητι καὶ θέλεις καθαρισθῆ» ποῦ ἔδωλε σ' ἀμηχανία καὶ ἀκόμα ἐθύμωσε τὸν λεπρὸ ἡγεμόνα (1) ποῦ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς διανοητικοὺς γίγαντες τοῦ καιροῦ του, καὶ ἓνας κτυπητὸς τύπος τῶν διανοούμενων καὶ πνευματικῶν καλλιεργημένων τάξεων τῶν ἡμερῶν μας, ποῦ ἔχουν ἀνάγκη καθαρισμοῦ τόσο ὅσο κι' ἐκεῖνος.

Εὐτυχῶς γιὰ τὸν Νεεμάν, ποῦ βρέθηκε ἓνας ὑπηρέτης κοντά του ποῦ δὲν εἶχε τὸ μεγάλο διανοητικὸ τοῦ κυρίου του, μὰ ποῦ ἦταν ἱκανὸς νὰ πῆ ἓνα ἀπλὸ λόγο, γιὰ νὰ ἐξοβελίσῃ τὴν τρέλλα τῆς ἀρνήσεως μιᾶς τόσο ἀπλῆς συνταγῆς. Ἀσφαλῶς «ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου εἶναι μωρία γιὰ τὸν Θεό».

Ἡ Βίβλος μὲ περισσὴ σαφήνεια διακηρύττει τὴν μέθοδο τῆς ἀποκτήσεως αὐτῶν τῶν δώρων. Εἶδαμε ὡς τώρα «Ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ», καὶ εἶπαμε ὅτι εἶναι «ἡ ἀνεκδιήγητος δωρεὰ Του» (Β' Κορινθ. θ', 15)· καὶ εἶπαμε ἀκόμα ὅτι «ὅστις τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ Υἱὸν δὲν ἐφείσθη, ἀλλὰ παρέδωκεν Αὐτὸν ὑπὲρ πάντων ἡμῶν, πῶς καὶ

---

1. Ὁ Σύριος λεπρὸς στρατηγὸς Νεεμάν ποῦ καθαρίσθηκε ἀπὸ τὴ λέπρα του σὶς μέρες τοῦ Ἑλισσαιέ, τοῦ προφήτη τοῦ Ἰσραήλ, σὺν βουτήχθηκε ἐπτά φορὲς στὸν Ἰορδάνη κατὰ παραγγελία τοῦ Θεοῦ. (βλ. Β' Βασιλέων Κεφ. ε').

μετ' Αὐτοῦ δὲν θέλει χαρίσει εἰς ἡμᾶς τὰ πάντα;» (Ρωμ. γ' 32).

Ἐναντιόβουλα ἓνα Βιβλίον ποὺ περιέχει αὐτὲς καὶ ἀναριθμητὲς ἄλλες δηλώσεις τῶν ὁποίων τὶς τεράστιες διακηρύξεις μπορεῖ νὰ γευθῆ ὁ καθένας, θάπρεπε ἀπὸ πολὺ καιρὸ νάχη θεωρηθῆ ἀναξιόπιστο καὶ πεταχτῆ παράμερα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα ἂν σὲ κάθε γεννὰ δὲν εἶχαν ἐπιζῆσει τὰ δοκίμια τῆς ἐφαρμογῆς των· καὶ ἂν σὲ κάθε γεννὰ δὲν ὑπῆρχαν οἱ ἀμέτρητες χιλιάδες ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ μαρτυρήσουν σὰν πραγματικὴ ἐμπειρία τους, τὴν βεβαιότητα ὅλων αὐτῶν τῶν ὑποσχέσεων.

Ἡ διάνοια ποὺ ἔχει φθάσει σὲ μιὰ κατὰ προσέγγιση ἀντίληψη τῶν ἰδίων τῆς ὁρίων εἶναι ἔτοιμη νὰ παραδεχθῆ μερικὲς δυνατότητες: ὅπως π.χ. Ἐκεῖνος ποὺ ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο ὑπαρξὴ καὶ τὸν πόθο γιὰ τὴν ἀλήθεια ποὺ ἀφορᾷ αὐτὸν καὶ τὶς σχέσεις του μὲ τὸν Δημιουργό του, μπορεῖ νὰ ἔχη προμηθεύσει καὶ ἓνα δρόμο προσεγγίσεως σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Ἡ διάνοια αὐτὴ θὰ εἶναι ἢ πιὸ ἔτοιμη ν' ἀποδεχθῆ δοκιμαστικὰ αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, γιατί, ἂν δὲν ὑπάρχει κανένας δρόμος ποὺ νὰ ἰκανοποιῆ τὸ αἶτημα ἢ τὸν πόθο τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ εἰσδοχὴ τῆς σ' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, θὰ στέκη σὰ μιὰ χτυπητὴ ἐξαίρεση στὸ γενικὸ κανόνα· τόσο μᾶλλον, καθ' ὅσον, γιὰ κάθε ἄλλο αἶτημα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπάρχει μιὰ ἄμεση καὶ ἀποδέξιμη παροχή.

Ἐπὶ πλέον μπορούμε νὰ προσδοκᾶμε ὅτι, ἂν ὁ Δημιουργὸς ἔχη προμηθεύσει ἓνα δρόμο, πρέπει νὰ μπορῆ νὰ εὐρεθῆ δι' αὐτοῦ τοῦ δρόμου καὶ ὄχι δι' ἑνὸς ἄλλου ποὺ ὁ ἄνθρωπος προτιμᾷ. «Εἰς Αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἀλλοίωσις ἢ σκία μεταβολῆς» (Ἰακ. α', 17). «Τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁδὸς Αὐτοῦ εἶναι ἄμωμος» (Β' Σαμ. κβ' 31).

Ἐδῶ λοιπὸν πλησιάσαμε ἓνα καινούργιο σημεῖο ἐκκινήσεως καὶ μπορούμε νὰ υἱοθετήσωμε ἓνα οἰκεῖο τρόπο

διανοητικῆς μεθόδου, μ' ἄλλους λόγους, νὰ ἀποδεχθοῦμε προκαταβολικὰ μιὰ ὑπόθεση καὶ ἔπειτα νὰ τὴν ἐπαληθεύσωμε μὲ τὰ πράγματα καὶ τὴν πείρα.

Ἡ σκέψη εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐπηρεασθῇ στὰ συμπεράσματά της ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν γενίκευση τῆς ἀτομικῆς τῆς ἐμπειρίας καὶ τὶς αἰσθήσεις της, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρία ἄλλων προσώπων. Σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα ζητήματα τῆς ζωῆς ἐνεργοῦμε βασιζόμενοι στὶς διακηρύξεις μαρτύρων. Ἦδη τοῦτο τὸ ἔχομε θίξει.

Ἄν, συνεπῶς, οἱ πιὸ πάνω δυσκολοχαρακτήριστες διαβεβαιώσεις, ὅπως ἡ ἀκόλουθη, «Ἐάν τις θέλῃ νὰ κάμῃ τὸ θέλημα Αὐτοῦ, θέλει γνωρίσει περὶ τῆς διδαχῆς, ἂν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ», φανερώνουν ἓνα δρόμο γιὰ τὴν ἀπόκτηση μιᾶς πειραματικῆς γνώσεως τῆς ἀλήθειας, θὰ πρέπει νὰ προκύπτῃ κάτι ἐπωφελές γιὰ μᾶς ἐδῶ, ἐφ' ὅσον μάλιστα βεβαιώνονται ἀπὸ πρόσωπα πού ἔχουν γευθῆ τὶς διακηρύξεις αὐτές, ἄφθονα καὶ μὲ πείθουσα μαρτυρία γιὰ τὴν ἀλήθεια τους. Τέτοια πραγματικά, εἶναι ἡ περίπτωση, ἐφ' ὅσον σὲ κάθε αἰῶνα ὑπῆρξε καὶ εἶναι καὶ τώρα, ἓνας δλόκληρος στρατὸς μαρτύρων, πού βεβαιώνει μὲ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ἀλήθεια αὐτῶν τῶν διαβεβαιώσεων.

Ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκε ποτὲ «ἀμαρτύρητον ἑαυτὸν» (Πράξ. ιδ', 17, Ρωμ. α', 20, β', 15). Ἀλλὰ ἐμεῖς σήμερα, εἴμαστε εἰδικὰ προνομιούχοι μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ἀλήθειας ἐνὸς σύννεφου μαρτύρων, πού εἶναι ἰκανοὶ καὶ πρόθυμοι νὰ βεβαιώσουν τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου, καὶ τὴν ἀπόλυτην ἀξιοπιστίαν ὄλων τῶν «μεγίστων καὶ τιμίων ἐπαγγελιῶν» Του. Ἐάν, κατὰ συνέπειαν, τὰ Ἔθνη στὶς μέρες τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἦσαν «ἀναπολόγητα» γιὰ τὴν ἄγνοιάν τους, ποιά ἀπολογία μπορεῖ νὰ δοθῆ σήμερα ἀπὸ τὶς ἐκχριστιανισμένες χώρες τῆς γῆς, γιὰ τὴν ἄγνοιάν τους καὶ ἀμφιβολία τους ἀναφορικὰ μὲ τὴν ὁδὸ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ;

Ἐπομένως ἀπὸ τὴν πείρα καὶ τὴν ἔρευνα συνάγομε τὰ ἀκόλουθα:

1) Ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μπορεῖ νὰ γίνη προσιτὸς μὲ μιὰ λογικὴ πορεία τῆς σκέψεώς μας, ἢ μὲ μιὰ ἀπλὴ προσπάθεια τοῦ διανοητικοῦ· μὲ ἄλλα λόγια ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίσῃ τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

2) Συνεπῶς, Θεὸς καὶ Ἀλήθεια εἶναι πράγματα ἀναπόδεκτα ἀπὸ μᾶς, παρεκτὸς ἐὰν ὑπάρχει ἓνας δρόμος ἀποδοχῆς ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὶς λεωφόρους τῶν ἐξευρενήσεων, πού εἶναι ἀνοικτὲς στὶς φυσικὲς μας αἰσθήσεις.

3) Ὅτι σ' ἓνα Βιβλίον, πού διακηρύττει ὅτι εἶναι ἀρχεῖο τῶν ἀγγελιῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἓνας δρόμος διαγράφεται πού εἶναι ἀνοικτὸς καὶ προσφέρεται γιὰ δοκιμὴ στὸν καθένα πού ἐπιθυμεῖ.

4) Ὅτι ἀναρίθμητες χιλιάδες, ζώντων καὶ νεκρῶν, μποροῦν καὶ ἔχουν διαβεβαιώσει, μὲ λόγο καὶ ἔργο, ὅτι ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι πραγματικὰ ὅ,τι διακηρύσσει πῶς εἶναι καὶ ὅ,τι ὀδηγεῖ σὲ ὅλα ὅσα ὑπόσχεται.

Τὰ πράγματα αὐτά, ἂν εἶναι ἀληθινά, τότε εἶναι φανερό πῶς ὅποιος ἀστοχεῖ νὰ βρῆ τὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ στὴν γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀλήθεια του ἀναφορικὰ μὲ τὴν ψυχὴ, ἀρνεῖται νὰ ἐμπιστευθῆ ἀρκετὰ στοὺς μάρτυρες γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν δρόμο.

Ὁ ἄνθρωπος πού, ἂν καὶ τοῦ δείχεται ὁ δρόμος πού ὀδηγεῖ σὲ ὠρισμένη θέση πού ἐπιθυμεῖ νὰ φτάσῃ, ταυτόχρονα ἀρνεῖται νὰ δοκιμάσῃ τὸν δρόμο καὶ ἀμφισβητεῖ τὴν ἀλήθεια τῆς διαβεβαιώσεως καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς θέσεως, εἶναι παράλογος. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ παραδείγματος μας πού δὲν θέλει νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ δωμάτιο ὥσπου νὰ πεισθῆ διανοητικὰ γιὰ τὸ γεγονὸς τοῦ φωτός, καὶ νὰ κατανοήσῃ τὰ φαινόμενα καὶ τοὺς νόμους του.

Ὡς ἐδῶ, λοιπόν, ἡ λογικὴ μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ. Μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὰ σύνορα

τῆς πνευματικῆς ἀλήθειας καὶ νὰ παραδώσῃ τὰ ἡνία στὸν Μόνον ποὺ προσφέρεται νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν περιοχὴ αὐτῆ. «Σὺ θὰ μοῦ δείξῃς τὴν ὁδὸ τῆς ζωῆς» (Ψαλ. 118', 11). Ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀλήθειας, ἢ τῆς Οὐράνιας σοφίας, δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ μὲ μιὰ διανοητικὴ πορεία, ἀλλὰ μὲ μιὰ πράξη πίστεως. «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη εἰς ἡμᾶς Σοφία ἀπὸ Θεοῦ» (Α' Κοριν. α'. 30), καὶ τοῦτο τὸ κερδίζομε ἂν ἀποδεχθῶμε Αὐτόν.

Μ' ὅλα ταῦτα, μιὰ ὀρθὴ χρησιμοποίησις τοῦ διανοητικοῦ μπορεῖ ἀσφαλῶς νὰ ὀδηγήσῃ τὴν εἰλικρινῆ ψυχὴ ὡς τὸ σημεῖο ποὺ θὰ δυνηθῇ νὰ συλλάβῃ κάποια ἀκτινοβολία ἀπὸ Ἐκείνον ποὺ εἶναι «Ἀγαπητὸς καὶ Διακρινόμενος μεταξὺ μυριάδων» (ᾠδὴ Ἀσμάτων ε'. 10). Ἔτσι πόθος καὶ ἀγάπη διεγείρονται, καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ ἦταν νεκρὴ ζωογονεῖται ἀπὸ τὴν ζωὴ Ἐκείνου ποὺ Ζῆ, «ποὺ ἔζησε καὶ ἀπέθανε, καὶ ἰδοὺ εἶναι Ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Ἀποκάλ. α'. 18).

«Ἐγὼ εἶμαι ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἂν ἦτο νεκρὸς θέλει ζῆσει. Καὶ πᾶς ὅστις ζῆ καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ δὲν θέλει ἀποθάνει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. ια'. 25, 26).

Γιὰ κάθε τι σχετικό μὲ τὸ παρόν, ἀποσταθῆτε:
Θάνον Καρμπώνην, Ἀλκιδιάδου 3, Ἀθήναι

